

# Agenda

**12 juni:** Gospel Celebration, Enkhuizer Jazz Festival (10.00 uur, toegang vrij)

**25 juni:** Concert Sneeker mannenkoor Edoza (zie kadertje hiernaast)

## ZOMEROPENSTELLING:

**1 juli - 11 september (13.30-17.00 uur)**

Met exposities in het kader van *450 jaar Geboorte van Nederland, 1572-2022*

## Orgelbespelingen (vrije toegang):

**30 juni, 15.00 uur:** Maurits Bunt

**14 juli, 15.00 uur:** Jan Spijker

**28 juli, 15.00 uur:** Jan v.d. Leek

**11 augustus, 15.00 uur:** Theo Jellema

## Orgelconcerten (toegang 5 euro):

**9 juli, 20.00 uur:** Tjeerd v.d. Ploeg

**24 juli, 15.00 uur:** Andrés Cea Galán

**7 augustus, 15.00 uur:** Peter v.d. Zwaag

**21 augustus, 15.00 uur:** Pieter van Dijk

**18 september, 15.00 uur:** Theo Jellema

**16 oktober, 15.00 uur:** Theo Jellema

**1 oktober:** Koopkorenfestival

**22 en 23 oktober:** Foodmarket, met Enkhuizer en andere ondernemers

**18 en 19 november:** Cine Music Experience, filmmuziek met live orkest

Kijk op [www.westerkerkenkhuisen.nl/agenda](http://www.westerkerkenkhuisen.nl/agenda) voor de meest recente informatie

## Zing mee met feestelijk concert 450 jaar vrijheid

Het Sneeker Mannenkoor Edoza geeft op zaterdag 25 juni 2022 in onze Westerkerk een feestelijk concert ter ere van de viering van 450 jaar Opstand en Vrijheid. Speciaal voor deze middag zingt het koor een programma met een link naar Oranje en de strijd tegen Spanje. Het publiek wordt er actief bij betrokken. Meezingen mag met vaderlandse klassiekers als 'Merck toch hoe Sterck' en de 'Zuiderzee-ballade'. Ook op het programma, het 'Sla-venkoor' van Verdi en het 'Gebed voor Oekraïne' op een melodie van Bortnjansky.

Het internationaal bekende koor telt zo'n 90 zangers en staat onder leiding van dirigent Jan Hibma. Deze middag met medewerking van Esther Meulmeester, panfluit, Sebastiaan Schippers, piano en Dub de Vries, orgel.

Aanvang 15.30 uur, zaal open 15.00 uur.

De toegang is vrij, maar een vrijwillige bijdrage na afloop wordt uiteraard altijd gewaardeerd! (CM)



Deze nieuwsbrief is een uitgave van:  
**Stichting de Westerkerk**  
Westerstraat 138  
1601 AN Enkhuizen  
Telefoon: 0228-317800  
E-mail: [bureau@westerkerkenkhuisen.nl](mailto:bureau@westerkerkenkhuisen.nl)  
Website: [www.westerkerkenkhuisen.nl](http://www.westerkerkenkhuisen.nl)

Jaargang 20 · nummer 1 · juni 2022  
**Ontwerp:** Harry Posthumus  
**Opmaak:** Dave Boots  
**Teksten en foto's:** Tonko Bruggink (TB), Jos Lankreijer (JL), Tineke van der Linden (TL), Adrie Brinkkemper (AB), Carly Misset (CM), Barbara Moody (BM), Dave Boots (DB)

Nieuws  
brief

# WESTERKERK

Enkhuizen · jaargang 20 · nummer 1 · juni 2022

## Zomerexposities in teken van '1572'

Bestuursvoorzitter Tineke van der Linden van de Westerkerk schudt de hand van 'Vader des Vaderlands' Willem van Oranje, en iedereen die dat wil kan het haar nadoen tijdens de zomeropenstelling van de kerk. Voor wie twijfelt: prins Willem van Oranje is de figuur in de orangerode tuniek met blauwe mantel en zwarte hoed. Met veel zwier en fantasie is het moment in beeld gebracht dat hij in oktober 1572 per schip is aangekomen in de haven van Enkhuizen. Op de kade wordt hij begroet door een grote menigte en door burgemeester Buyskens, een van zijn vertrouwelingen in de stad. De moderne bezoeker die na Tineke zijn hand door het kleurige paneel steekt neemt dus even de plaats van de burgemeester in.

Een paar maanden eerder, op 21 mei 1572 was Enkhuizen in opstand gekomen tegen het oude, Spaansgezinde stadsbestuur. Zoals nog elk jaar wordt herdacht, koos de stad als eerste in Noord-Holland de zijde van Oranje. De onrust sloeg over naar andere Hollandse steden en zette een reeks revolutionaire gebeurtenissen in gang waaruit uiteindelijk een zelfstandige Nederlandse staat ontstond. Landelijk en in zo'n 40 gemeenten wordt '1572' in 2022 herdacht met een veelzijdig programma onder het motto '450 jaar geboorte van Nederland'.

### Eigen draai aan landelijk thema

Het grote Oranje-paneel is gemaakt in opdracht van het Westfries Archief in Hoorn. Samen met vier 'nationale' tentoonstellings-



panelen is het onderdeel van de zomertentoonstelling in de kerk. Die omvat ook twee 'eigen' Enkhuizer exposities, die allebei een bijzondere draai geven aan het landelijke thema. De presentatie 'Van Sint Gommarskerk naar Westerkerk' laat zien dat ook het kerkgebouw in 1572 niet aan de strijd ontkwam. En er zijn de 100 inzendingen van de wedstrijd 'Het Enkhuizer portret. Wie was jij in 1572?' een initiatief van een aantal Enkhuizer kunstenaars. Voor meer informatie over deze 'eigen' tentoonstellingen, zie pagina's 6 en 7 van deze Nieuwsbrief. (CM)

Met dit voorjaarsnummer 2022 gaat onze Nieuwsbrief zijn 20ste jaargang in. Een jubileum om even bij stil te staan.

Na de wisseling van de wacht in de redactie en het afzwaaien van Aart van Wijk, die vele jaren de lay-out verzorgde, is het ook een goed moment om het uiterlijk van de Nieuwsbrief een opfrisbeurt te geven. Grafisch vormgever en buurman van de kerk Harry Posthumus tekende voor het ontwerp van de nieuwe titelbalk en vrijwilliger Dave Boots gaat vanaf dit nummer over de opmaak. De redactie hoopt dat de nieuwe look u bevalt!



# Bericht van de voorzitter

Wat hoopten we op bruisende activiteiten in de Westerkerk na de corona perikelen. En wat hebben we de afgelopen periode genoten van die vervulde wens. Gelukkig na twee jaar weer een prachtige uitvoering van de Matthäus-Passion, in een met veel tulpen versierde kerk. Een van de sopranen vertelde mij dat het zo heerlijk zingen was in deze kerk. Door de drie hallen-structuur kon het geluid naar boven, maar ging het niet verloren in de ruimte. Weer wat geleerd over ons prachtige gebouw.

Aan het begin van het jaar werd het werk (dakdeel 3) van de leidekkers afgerond, beoordeeld en goedgekeurd.

Dat gebeurt door een deskundige op het gebied van monumentenbouw, die ook een officieel beoordelingsrapport aanlevert. Daarna werd met de leidekkers nagepraat. Ze hadden 3200 m<sup>2</sup> dakschot met leien bekleed, maar vonden deze klus wel een beetje saai.

Ze zaten tussen de daken, geen uitzicht dus. En maar twee kleine dakkapellen te bekleden, niet echt een uitdaging vonden ze. Maar de gedane arbeid stemde toch tevreden. Dit jaar is het laatste dakdeel aan de beurt en dan is het hele dak van nieuwe leien voorzien. Ook in deze zomer is er weer de actie 'Beschrijf een lei', de laatste keer dus dat je boodschap op het dak kan komen te



liggen. De komende 70 jaar is dit niet meer mogelijk!

We ontvingen als bestuur een delegatie van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, waarbij we vol trots ons gebouw en onze kerkschatten konden laten zien. Maar waar we ook vertelden dat het een heel probleem is een dergelijk monumentaal gebouw te onderhouden en activiteiten te organiseren met de 70 vrijwilligers die we rijk zijn. Wel hebben we de provincie bedankt voor de financiële bijdragen aan het onderhoud, zoals 40% van de kosten voor het leidendakdeel.

Op 5 mei was het in de kerk een drukte van belang, zoals je wel op oude schilderijen ziet. Verenigingen konden zich presenteren en er was een beperkte vrijmarkt. Ook ik stond er met een kraam, met informatie over ons

orgelproject en over de 10 (!) concerten, die de komende zomer plaats zullen vinden. Tweedehandsboeken vonden een nieuwe eigenaar. Ik verkocht zelfs een uit drie delen bestaande oude kerkgeschiedenis die nog is geschreven door Kardinaal De Jong. De hele opbrengst van deze dag: 320 euro!

Ook de komende periode staat er veel te gebeuren, kijk hiervoor op onze prachtige website!

*Tineke van der Linden*

## Wie was jij in 1572? Zomerexpositie 'Enkhuizer Portret'

1572: een tijd van opstand en tweespalt. Enkhuizen koos voor de Prins van Oranje.

Maar... Wie was jij in 1572? Die uitnodiging voor het maken van een zelfportret uit deze tijd - 'was jij een monnik, edelvrouw, kenau, burgemeester of iemand anders? - heeft heel wat kunstenaars en creatievelingen uit Enkhuizen aangesproken. Vol overgave en enthousiasme hebben ze zichzelf afgebeeld in allerlei stijlen en technieken. Een bonte verzameling van zo'n 100 kunstwerken van hetzelfde formaat (40 x 50 cm) vormen deze zomer in de Westerkerk één grote, verenigde wand. De trefwoorden van de herdenking '450 jaar Geboorte van Nederland'; Vrijheid, Verdraagzaamheid, Verbondenheid en Verscheidenheid, zijn dan ook spontaan in dit collectieve project vertegenwoordigd.

Het publiek kan tijdens de zomerexpositie vanaf 1 juli zijn favoriet kiezen. De werken met

de meeste stemmen ontvangen op Open Monumentendag, 10 september, een mooie geldprijs, beschikbaar gesteld door onze sponsor Stichting Ondernemers Fonds Enkhuizen.

Het project is opgezet door de Enkhuizer kunstenaars Barbara Moody (initiatiefnemer), Yvonne Lub, Martin de Rooij, Sander Derks, Charlotte Lyon en Griekje Zijlstra. Samen staan zij op de groepsfoto. (BM)



Foto: Franz Hugens

## Van Sint Gommarus- naar Westerkerk

In 1572 verandert de katholieke Sint Gommaruskerk in de protestantse Westerkerk. Nadat de Enkhuizers op 21 mei hebben gekozen voor de Opstand en Willem van Oranje, treedt een



nieuw, protestants gezind stadsbestuur aan. Dat onteigent vrijwel meteen de kerken, kloosters en kapellen in de stad, met al hun bijbehorende bezittingen. De twee grote middeleeuwse stadskerken worden overgedragen aan de protestanten. Zij richten die in voor hun eigen eredienst. De omwenteling is radicaal. In protestantse ogen is de verering van heiligen 'paaps bijgeloof'. Sint Pancratius en Sint Gommarus hebben

afgedaan. Hun kerken heten al snel Zuiderkerk en Westerkerk.

### 'Gouden' Sint Gommarusbeeldje

Een nieuw geloof neemt in 1572 de plaats in van het oude. Wat betekende dat voor de Westerkerk en de kerkruimte vol kunstschaten? Altaren, kleurige heiligenbeelden en koorbanken verdwijnen. De ruimte wordt sober en wit. Maar de protestanten voegen ook weer eigen elementen toe. Welke sporen uit de katholieke tijd kun je nu nog in de kerk ontdekken? Wat verdween er, wat is gebleven en wat kwam erbij? Dat is het thema van de kleine expositie 'Van Sint Gommaruskerk naar Westerkerk', een van de onderdelen van de zomertentoonstelling. Speur zelf mee in de kerk en op de expositie. Let op, spoiler: de heilige Gommarus houdt op één plaats in de kerk al eeuwen stand. Zijn vergulde houten beeltenis bekroont nog steeds de bovenste toren van het orgel. (CM)



## In dienst van Oranje, een geuzengraf in de Westerkerk

Op het hoogkoor in de kerk ligt een grafsteen uit 1614 met daarop een soldaat die daar 'ten voeten uit' op staat afgebeeld. Op de grafsteen staat geen enkele naam (**figuur 1**). De plaats van het graf en de aard van de zerk wijzen er



(**Figuur 1**) Graf M365; Middenbeuk, hoogkoor

op dat het graf eigendom is geweest van een belangrijk persoon. Wie dat was, kon, met dank aan Cees Groot, op de website van de Westerkerk, aan de hand van het grafnummer (M368) in een database worden opgezocht. Daaruit bleek dat Evert Hopman in 1614 de eigenaar was.

De naam (of in dit geval met de toevoeging) 'Hopman' komt van het Duitse woord 'Hauptman'. Al in de 16e eeuw maakten de Oranjes in de strijd tegen Spanje, veelvuldig gebruik van huursoldaten uit Duitsland. Zo is het

woord 'Hopman' ook in de Nederlanden in gebruik geraakt. De kleding en de wapens van de afgebeelde soldaat op de grafsteen, komen vrijwel overeen met die op een plaatje van een Watergeus uit 1572 (**figuur 2**). Dat is echter ook het geval met een plaatje uit 1600 van een Hopman uit de garde van Prins Maurits (**figuur 3**). Evert heeft mogelijk dan wel enige tijd als Watergeus gediend onder Lumey, maar hij eindigde als Hopman in de Garde van Prins Maurits.

Hij maakte zo, na 'de geboorte van Nederland', de beginjaren van de 80 jarige oorlog tegen Spanje mee. Als een soldaat die aan het hoofd stond van een vendel of compagnie. Inderdaad een belangrijk persoon. (AB)



(**Figuur 2**) Geuzenleider Lumey voor Den Briel, Nationaal Archief



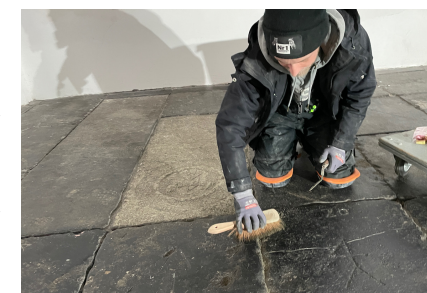
(**Figuur 3**) Hopman Garde van Prins Maurits, 1600

## Zerkenvloer gevoegd

Tussen alle werk aan het orgel en het leggen van de leien door is er ook nog een zerkenvloer die soms om aandacht vraagt. De voegen van een deel van de stenen zijn afgelopen periode hersteld, waardoor de vloer er nu weer netjes bijligt. Van dit proces maakte Tonko Bruggink onderstaande "foto-reportage". (DB)



Eerst worden de oude voegen uitgekraab (boven), vervolgens wordt het stof weggeborsteld (rechts) en daarna wordt de boel opnieuw opgevuld (onder)



Na al het werk ligt de zerkenvloer er weer pico bello bij, klaar voor de voetstappen van orgelliefhebbers, zomertoeristen, kersverse echtparen en andere bezoekers van de Westerkerk!



## Even voorstellen...

Mij is gevraagd voor deze editie van de nieuwsbrief een kort "voorstelstukje" te schrijven. Ik ben Dave Boots, 34 jaar en vorig jaar bij de zomeropenstelling begonnen als vrijwilliger. Ik heb me aangemeld nadat ik een oproepje had gezien in de winternieuwsbrief 2020, die heel handig bij de uitgang van de kerk lag toen die tot stembureau was omgetoerd. En over de nieuwsbrief gesproken: naast suppoos-ten bij de openstelling is dat een tweede klus die ik voor de kerk heb gedaan, de opmaak voor deze vernieuwde nieuwsbrief. Een hoop geknutsel op de computer, maar hopelijk naar tevredenheid! Voordat ik bij de kerk begon heb ik jaren geholpen met het verzorgen van de dieren op het hertenkamp, totdat alle gedoe daar me teveel werd.



In de gure wind op het Texelse strand

Wat hobby's betreft ben ik al jaren geïnteresseerd in het oude Egypte. Hierover heeft een paar keer zelfs een artikel van mijn hand in Archeologie Magazine gestaan, al heb ik recent voor dat blad ook iets geschreven over de gewelfschilderingen van de Zuiderkerk (voor wie geïnteresseerd is zijn al die stukken op [www.nandadenandoe.nl](http://www.nandadenandoe.nl) terug te lezen). Naast een beetje schrijven en lezen mag ik graag met m'n broer wandelen, zo zijn we vorig jaar naar Zuid-Limburg geweest en staat voor deze zomer Terschelling op het programma. Allemaal mooie plekken, al mag onze Westerkerk er natuurlijk ook zijn, dat spreekt voor zich! De Librije, de zerken, de houten toren, het koorhek, het goudleer in de Kerkenraadskamer. Alles bij elkaar een bijzonder gebouw en een bijzondere plek om te mogen werken! (DB)

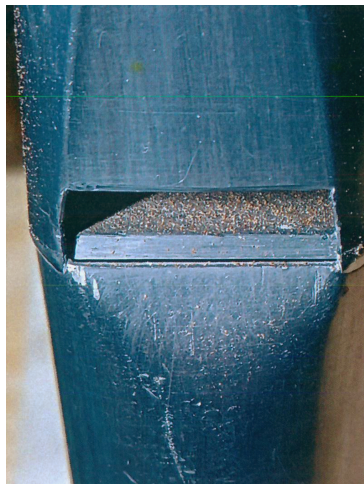


## Het orgel: tegenslag, maar ook perspectief

De hevige stormen in februari zijn niet ongemerkt aan de Westerkerk voorbij gegaan. Die hebben stof en gruis uit het westportaal in het orgel geblazen. Het gruis is vooral terecht gekomen in de 2 registers met trechtervormige pijpen, de Trompet en de Vox Humana. Tijdens het eerste concert, na de storm, bleek dat deze registers niet meer goed klonken. Bij nadere inspectie van het orgel, kwam er bovendien waterschade door een lekkage aan het licht. Met het herstel van de schade is een groot bedrag gemoeid, maar gelukkig blijken we hiervoor goed te zijn verzekerd. Het volledige Bovenwerk zal dus gewoon te beluisteren zijn bij de orgelconcerten in de zomer (zie de agenda op blz 8).

### Hoofdwerk

'Na regen komt zonneschijn' is ook van toepassing op het orgel van de Westerkerk. Want

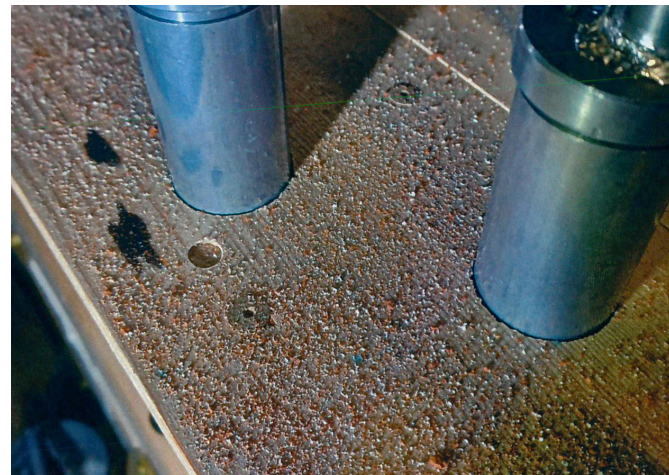


Het gruis in de pijp is duidelijk zichtbaar

onlangs kregen we de verheugende boodschap dat het Enkhuizer fonds dat al eerder een grote financiële bijdrage heeft geleverd aan het Bovenwerk, ook een financiële impuls wil geven aan de bouw van het Hoofdwerk.

Het bestuur heeft inmiddels Orgel-

bouwer Verschuieren gevraagd voorbereidingen te treffen voor de voltooiing van het Hoofdwerk en het Pedaal. Als alles meezit, zou dat dan al in 2023 kunnen klinken. We gaan ervan uit dat we het overblijvende financiële gat kunnen dichten met allerlei acties. Dus men kan nog steeds pijpen sponsoren (en laten graveren). We benaderen nog steeds fondsen met het verzoek een subsidie te geven. We vertrouwen nog steeds op grote en kleine



De storm heeft flink toegeslagen, het gruis zit overal

giften en we ontvangen elk jaar weer een bijdrage van de vrienden van het orgel. 2022 wordt het eerste jaar dat we een compleet programma hebben met het nieuwe orgel. Ook die concerten zullen geld in het laatje brengen.

### 'Orgelvriend'

Tot slot: in het blad De Orgelvriend wordt binnenkort aandacht geschonken aan ons orgel. De bekende organist Jos van der Kooy was in maart op bezoek omdat hij een artikel aan het schrijven is. We kijken er met belangstelling naar uit. (JL)

### Spullen uit oma's tijd in Costerije

Wie zich de afgelopen jaren heeft afgevraagd of er ooit weer leven zou komen in het mooie kostershuisje uit 1600 naast de kerk, kan gerust zijn. Het kleine rijksmonument op nr. 136 is na een inwendige opknappbeurt en gedeeltelijke restauratie verhuurd aan ondernemer Eric Bruns, die er zijn winkel in brocante vestigt. Met 'De Hoedendoos' op nr. 119 en 'Maison Miracle' op nr. 115 als naaste overburen, krijgt het gedeelte van de Westerstraat bij de kerk zowaar al iets van een 'antiekhoek'. (CM)



## Westerkerk als cocktailbar en attractiepark

'Bedenk een herbestemming voor de Westerkerk en werk die uit in een maquette', dat was dit jaar de opdracht aan de examenkandidaten VWO aan de RSG Enkhuizen voor het vak Kunst. Tijdens een flits-tentoonstelling presenteerden zij de resultaten op locatie: in de Westerkerk dus.

Wat waren de leerlingen creatief bezig geweest, de ideeën waren talrijk en soms ook zeer origineel, met aandacht voor het gebouw en de historie van de kerk. Een wel heel bijzonder werkstuk was de combinatie van cocktailbar en nachtclub. De bar was uitgevoerd in wit, met een lamp van wijnflessen en tafels van grafzerken, en had 'Carpe Diem' als motto. De nachtclub was in zwart en zilver uitgevoerd en had 'Memento Mori' als uitgangspunt. Een mooi uitgevoerde maquette.

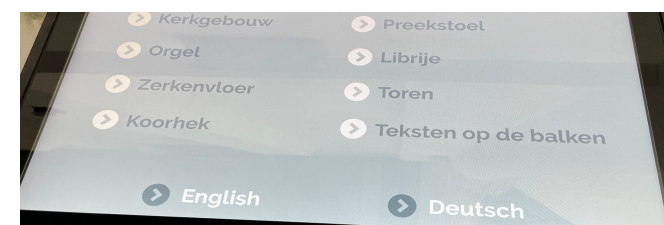
### Geslaagd kunstproject

Maar er waren meer ideeën, zoals een foodhal. Maar ook een attractiepark met trampolines en een klimwand, met een verwijzing naar het begrip 'samenkomen' waar een kerk een voorbeeld van is. Ook werd het kerkgebouw omgebouwd tot creatieve bedrijfsruimte voor kunstenaars, maar wel met een stilteruimte en een bibliotheek. Dit zijn maar enkele voorbeelden. We hopen dan ook volgend jaar nieuwe creatievelingen met hun ideeën in de kerk welkom te heten. (TL)



## Drone-beelden via digitaal informatiescherm

Sinds dit voorjaar is de Westerkerk een digitaal informatiezuiltje rijk, waar bezoekers in drie talen (Nederlands, Engels en Duits) bijzonderheden kunnen opzoeken over de 'highlights'



van het gebouw en het interieur. Het aanraakscherm is ingebouwd in een strak zwart kastje. De bediening wijst de weg vanzelf. Je kunt er naar keuze filmpjes, foto's en teksten mee aanklikken. Basis voor het bewegende beeld zijn de drone-opnames die eind vorig jaar in en rond de kerk zijn gemaakt. Het zuiltje kon worden gemaakt dankzij een subsidie uit een speciaal 'Corona'-steunpotje van het Prins Bernhard Cultuurfonds. (CM)